

Trg lesa v času COVID-19

uni.dipl.ing.gozd. Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Darja Stare, mag. inž. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
dr. Nike Krajnc, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 10.11.2020

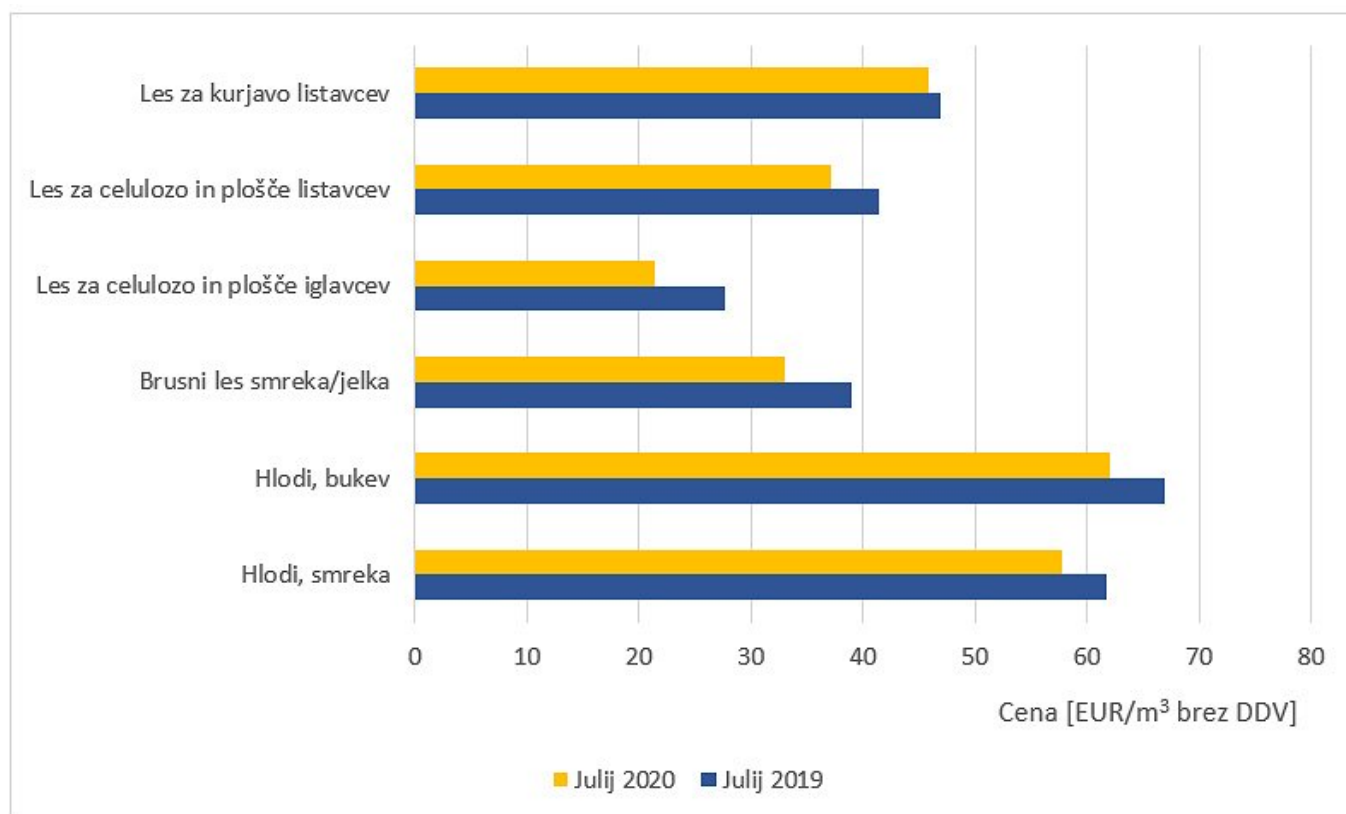

Gozdno-lesni sektor se je že z začetkom letošnjega leta spopadal s težavami na trgu okroglega lesa (zaradi presežkov okroglega lesa na celotnem evropskem trgu so padle cene tega lesa) z začetkom epidemije COVID-19 pa se je kriza še poglobila. Odkup gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov se je zaradi vpliva epidemije začel zmanjševati v drugi polovici marca, prav tako so še dodatno padle cene okroglega lesa. Odkupovalci so se ob koncu marca in v aprilu srečevali predvsem s težavami na strani nadaljnje prodaje okroglega lesa v sosednjo Avstrijo in Italijo ter ponekod tudi na domači trg. Ko so se državne meje ponovno odprle, je trg gozdnih lesnih sortimentov počasi oživel. Letošnje leto pa zaznamuje tudi nižji posek; po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije je bilo namreč v obdobju 1.1.2020–10.9.2020 posekanih 23 % manj količin lesa kot v enakem obdobju lani. To zmanjšanje je predvsem posledica zmanjšanega sanitarnega poseka.

OKROGLI LES

Zaradi sprememb na trgu okroglega lesa, ki jih je povzročila epidemija COVID-19, na Gozdarskem inštitutu Slovenije (GIS) od aprila naprej mesečno spremljamo odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov. Nadaljnje prikazujemo nekaj izsledkov iz analiz tega zbiranja; podane so srednje vrednosti zbranih cen po posameznih gozdnih lesnih sortimentih na kamionski cesti, brez vključenega DDV.

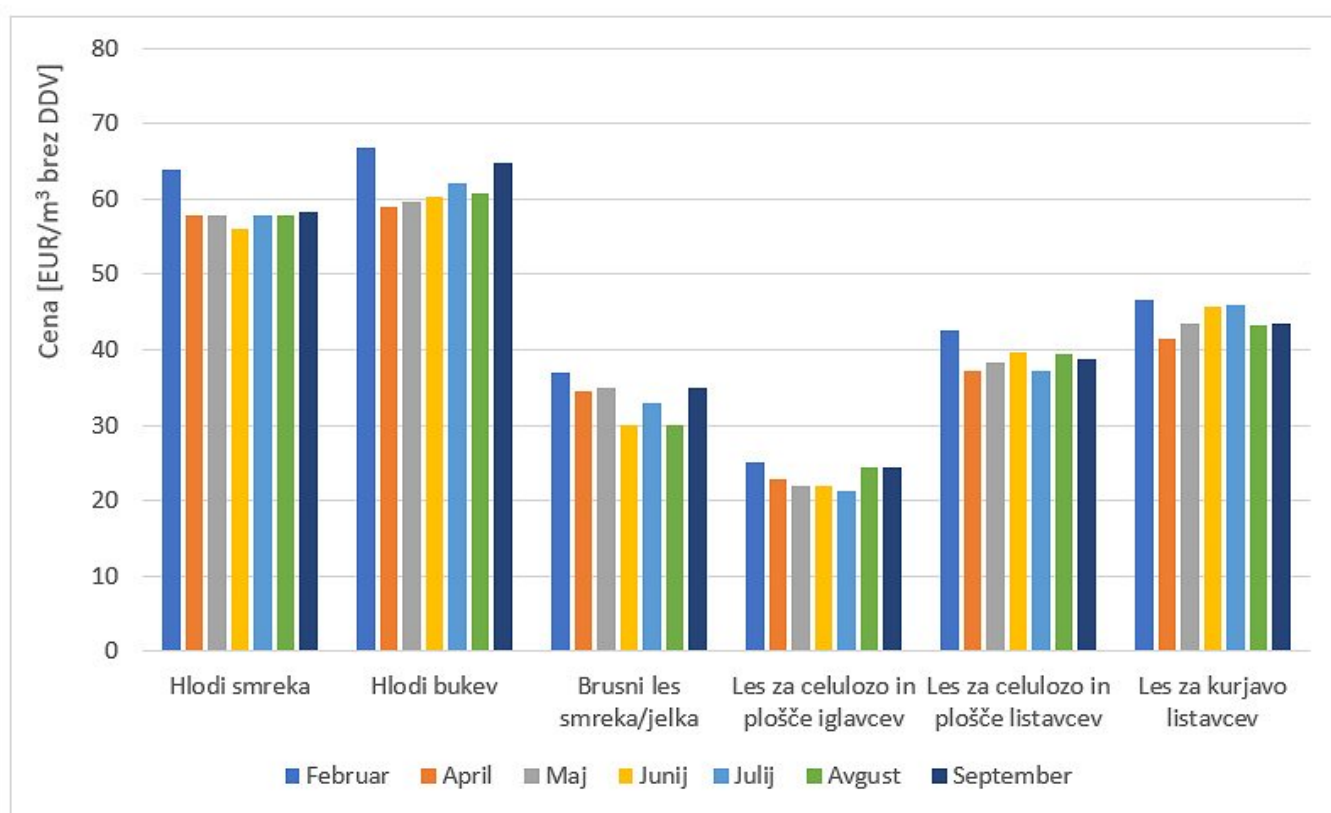
V letu 2019 zbiranje odkupnih cen s strani GIS ni potekalo na mesečni ravni (temveč trikrat v letu), zato je primerljiv mesec za leti 2019 in 2020, le mesec julij. Vse cene izbranih gozdnih lesnih sortimentov so bile v letošnjem juliju nižje kot v lanskem (slika 1). Cena hlodov smreke je bila tako v povprečju za vse kakovostne razrede skupaj nižja za 6 %, cena hlodov buke v povprečju za 7 %, brusni les smreke in jelke je bil cenejši za 15 %, cena lesa za celulozo in plošče je bila v primeru iglavcev nižja za 23 %, v primeru listavcev pa za 10 %, cene lesa za kurjavo pa je bila v juliju 2020 nižja za 2 % v primerjavi z julijem 2019.

Slika 1: Srednja vrednost posredovanih cen (mediana) po izbranih skupinah gozdnih lesnih sortimentov za mesec julij v letu 2019 in 2020. Cene so prikazane v EUR/m³ brez DDV na kamionski cesti (vir: Gozdarski inštitut Slovenije)

Primerjava odkupnih cen posameznih skupin gozdnih lesnih sortimentov v mesecih letošnjega leta, ko smo na GIS zbirali podatke od podjetij, ki odkupujejo les iz zasebnih gozdov, kaže na nihanje cen po posameznih mesecih pri vseh skupinah gozdnih lesnih sortimentov. Glede na analizo podatkov, so

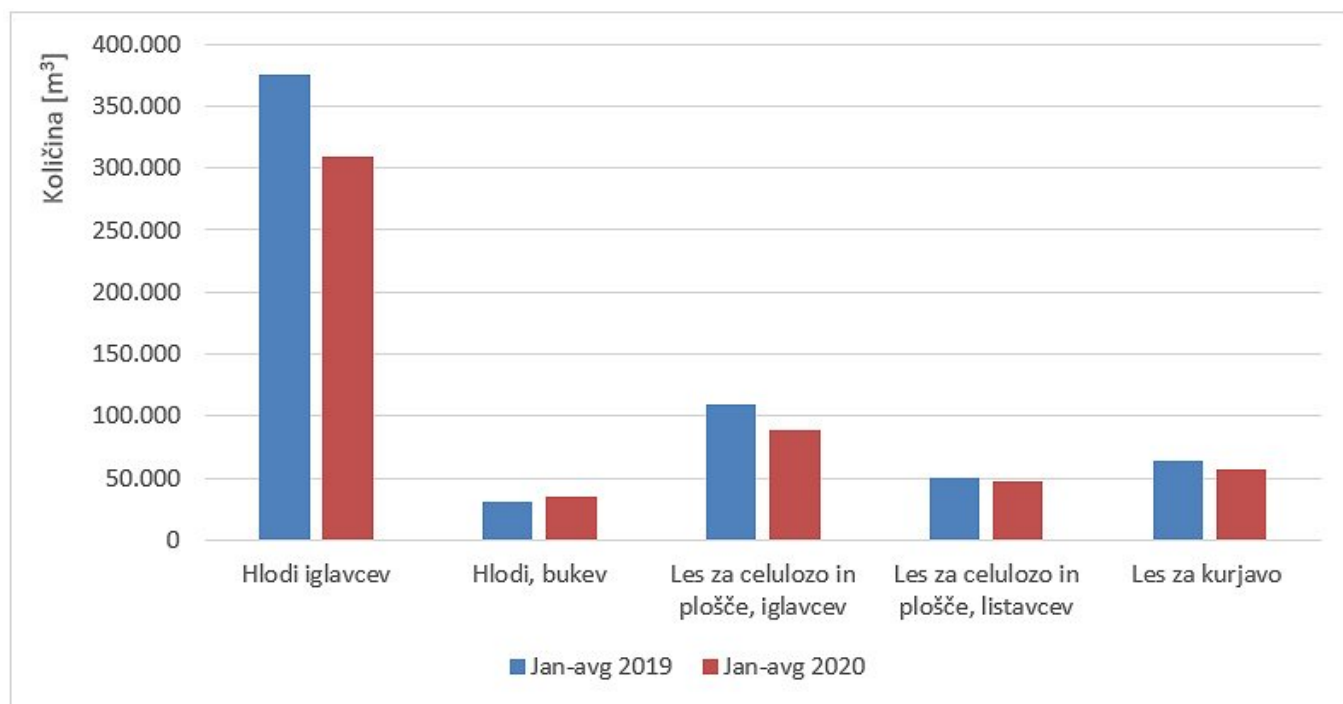
odkupne cene najbolj padle v mesecu aprilu, glede na mesec februar (marca zbiranje ni bilo izvedeno) (slika 2). Največji padec cen je bil glede na podatke pri okroglem lesu listavcev: les za celulozo in plošče za -13 %, hlodovina bukke za -12 % in les za kurjavo za -11 %. V mesecu maju so glede na mesec april pri večini gozdnih lesnih sortimentov cene ostale enake ali malenkost višje, padec je bil zaznan le pri celuloznem lesu iglavcev (-4 %). V mesecu juniju so se cene glede na maj znižale v primeru hlodov smreke (-3 %) ter brusnega lesa smreke in jelke (-14 %), pri ostalih skupinah gozdnih lesnih sortimentov pa so se cene nekoliko zvišale (za 1 do 5 %). V juliju 2020 so se cene smrekove in bukove hlodovine v povprečju zvišale za 3 %, cene brusnega lesa iglavcev pa za 10 %. Znižale pa so se cene pri industrijskem lesu slabše kakovosti in sicer za 3-6 %. V avgustu so se cene glede na julij najbolj zvišale pri skupini les za celulozo in plošče iglavcev (+15 %), znižale pa so se najbolj pri brusnem lesu iglavcev in sicer za 9 %. V septembru letošnjega leta pa so bile cene gozdnih lesnih sortimentov podobne cenam v avgustu, izjema je brusni les iglavcev, ko se je odkupna cena zvišala za 17 %.

Slika 2: Srednje vrednosti zbranih odkupnih cen po posameznih skupinah gozdnih lesnih sortimentov v posameznih mesecih leta 2020, ko je bilo izvedeno anketiranje podjetij (vir: Gozdarski inštitut Slovenije)

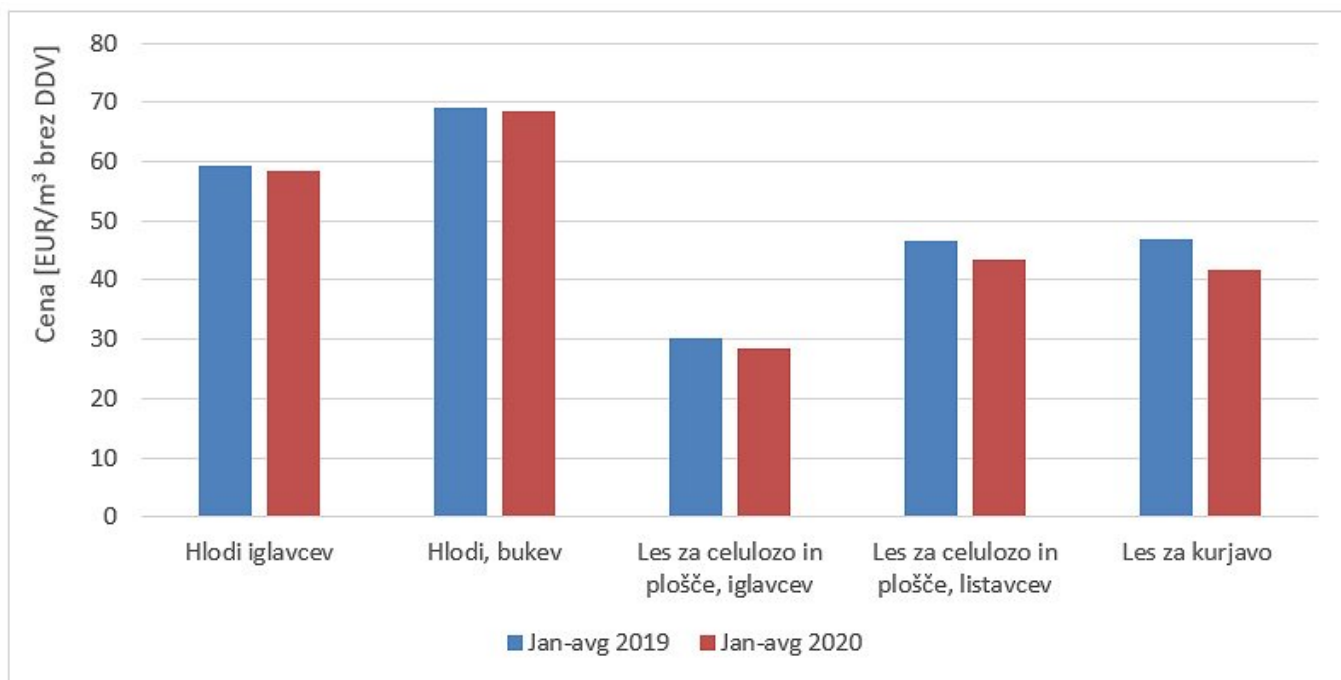
Količine odkupa okroglega lesa iz zasebnih gozdov, vrednost tega lesa ter odkupne cene mesečno zbira tudi Statistični urad RS (SURS). Analiza podatkov o količinah odkupa okroglega lesa za obdobje januar do avgust letošnjega leta kaže na zmanjšanje odkupnih količin pri večini skupin gozdnih lesnih sortimentov glede na enako obdobje v letu 2019. Tako se je količina odkupa hlodovine iglavcev iz zasebnih gozdov zmanjšala za 18 %, odkupne količine lesa za celulozo in plošče iglavcev so se zmanjšale za 19 %, les za celulozo in plošče listavcev za 4 % ter les za kurjavo za 11 % (slika 3).

Odkupne količine hlodovine bukve pa so se v obravnavanem obdobju letos povečale za 12 % glede na obdobje januar-avgust 2019.

Slika 3: Količine odkupa izbranih skupin gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdov v obdobju januar do avgust v letih 2019 in 2020 (vir: Statistični urad RS)

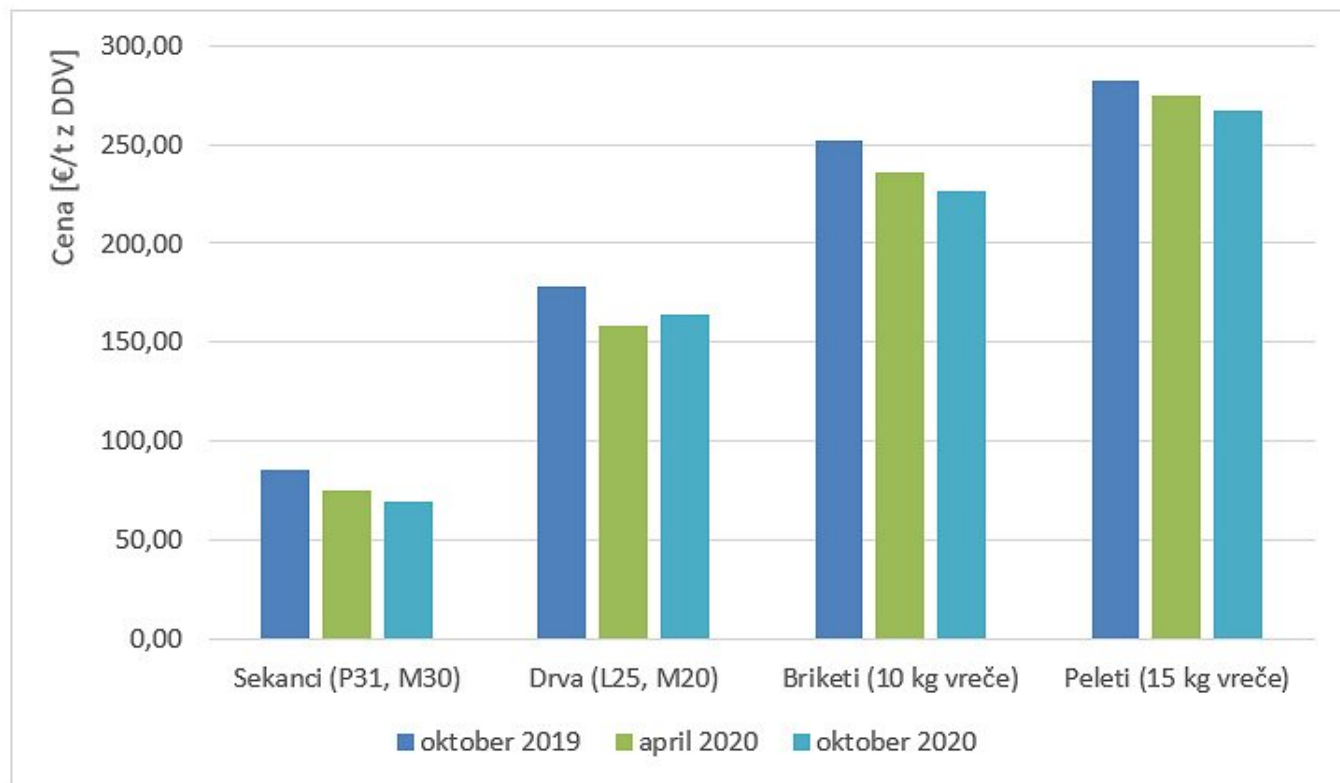
Analizirali smo še odkupne cene, ki jih zbira in vodi SURS, in sicer za 5 skupin gozdnih lesnih sortimentov, za enako obdobje kot pri količinah, od januarja do avgusta za leti 2019 in 2020. Podatki kažejo, da so cene okroglega lesa iz zasebnih gozdov v letošnjem letu padle glede na enako obdobje lani in sicer najbolj pri lesu za kurjavo (-11 %), najmanj pa pri bukovih hlodih (-1 %) (slika 4).

Slika 4: Odkupne cene izbranih skupin gozdnih lesnih sortimentov iz zasebnih gozdom v obdobju januar do avgust v letih 2019 in 2020. Cene so podane v EUR/m³ brez DDV, na kamionski cesti (vir: Statistični urad RS)

LESNA GORIVA

Poleg vpliva epidemije na trg gozdnih lesnih sortimentov smo spremljali tudi vpliv epidemije na trg lesnih goriv. Na GIS že deseto leto zapored, dvakrat letno, izvajamo zbiranje cen lesnih goriv. Tudi ob začetku letošnje kurilne sezone smo zbrali podatke o cenah lesnih goriv dostopnih na slovenskem trgu, ki so že objavljeni tukaj: Cene lesnih goriv. Trenutno, torej ob začetku kurilne sezone 2020/21, so cene lesnih goriv nižje kot ob preteklem zbiranju cen v aprilu letos (peleti -3 %, briketi -4 %, sekanci -8 %), z izjemo v primeru drv, kjer so trenutne cene 3 % višje kot ob preteklem zbiranju (slika 5). Če cene lesnih goriv primerjamo s cenami v enakem obdobju lansko leto, torej ob začetku pretekle kurilne sezone, ugotovimo, da so trenutne cene znatno nižje. Največja razlika je pri sekancih, katerih trenutna povprečna cena je kar 19 % nižja kot oktobra lansko leto. Po padcu cen sledijo briketi, katerih cena je 10 % nižja in cena drv 8 %. Za pelete pa je cena 5 % nižja glede na enako obdobje lansko leto.

Slika 5: Cene lesnih goriv dostopnih na slovenskem trgu ob začetku kurilne sezone 2020/21 v primerjavi s cenami v pretekli kurilni sezoni. Cene so podane v EUR/t z DDV (vir: Gozdarski inštitut Slovenije).

Poleg cen lesnih goriv, smo domače proizvajalce povprašali tudi o vplivu epidemije na proizvodnjo lesnih goriv. Podatke nam je posredovalo 25 podjetij oz. proizvajalcev lesnih goriv, od katerih nam je 20 posredovalo podatke za sekance, 8 za pelete in 4 za drva. Med sodelujočimi nihče ne proizvaja briketov. Pri 43 % sodelujočih v vprašalniku, epidemija koronavirusa ni imela vpliva na letošnjo proizvodnjo. Ostali so navedli, da je epidemija imela vpliv, in sicer kar v 65 % je bila ovirana prodaja oziroma izvoz proizvedenih lesnih goriv. Po vzroku je z 22 % sledilo pomanjkanje surovine, v dveh primerih je bil izbran odgovor drugo, le en proizvajalec pa je za vzrok navedel pomanjkanje delovne sile. Glede količin zmanjšanja proizvodnje pa smo odgovore prejeli le od 14 sodelujočih v vprašalniku, katerim se je proizvodnja zmanjšala med 20 in 70 %. Največkrat gre za zmanjšanje domače proizvodnje za 30 do 40 %. V enem primeru pa kar za 70 % zmanjšanje proizvodnje lesnih sekancev.

ŽAGARSKA INDUSTRIJA

V sredini letošnjega leta smo na GIS pričeli z obširno raziskavo stanja žagarske industrije v Sloveniji, katere cilj je popis vseh žagarskih obratov, ki trenutno izvajajo žagarsko dejavnost v naši državi. Po preliminarnih rezultatih analize ankete med žagarskimi obrati se kažejo negativne posledice epidemije tudi v tem členu gozdno-lesne verige. Ker so trenutno analize zbranih podatkov še v teku, prikazujemo preliminarne oz. začasne podatke. Eden od zanimivih podatkov iz začasnih rezultatov je podatek, da 44 % podjetij, ki so odgovarjala na vprašanje o posledicah ukrepov sprejetih zaradi epidemije COVID-19 s strani Vlade RS na njihovo poslovanje, ni občutilo oz. spremenilo način

poslovanja zaradi epidemije. Dobra polovica žagarjev pa je občutila negativne posledice v času trajanja epidemije (marec do maj) na poslovanje njihovih podjetij. Začasni rezultati raziskave kažejo, da se je obseg proizvodnje žaganega lesa iglavcev zaradi epidemije zmanjšal v povprečju za 14 %, proizvodnja listavcev pa v povprečju za 25 %. Žagarske obrate smo povprašali tudi o zmanjšanju odkupa okroglega lesa zaradi vpliva ukrepov ob razglasitvi epidemije bolezni SARS-CoV-2. Glede na začasne rezultate, je 63 % podjetij, ki so občutila negativne posledice v poslovanju podjetja zaradi COVID-19, zmanjšalo tudi odkup okroglega lesa in sicer v povprečju za 29 %. Preliminarni rezultati tudi kažejo, da je 69 % podjetij, ki so občutila negativne posledice v poslovanju podjetja zaradi COVID-19 v času od marca do maja letos, zmanjšalo prodajo količin žaganega lesa na domač ali tuji trg. Po začnih rezultatih ankete je to zmanjšanje znašalo v povprečju 29 %. Pri kar nekaj podjetjih pa zgoraj omenjeni razlogi niso vplivali na njihovo poslovanje v času epidemije, je pa kljub temu epidemija COVID-19 vplivala na njihovo poslovanje in sicer zaradi padca cen žaganega lesa in drugih proizvodov iz žaganega lesa tako na domačem kot tujem trgu.

ZAKLJUČKI

Spremljanje stanja na trgu okroglega lesa in lesnih proizvodov od aprila do septembra 2020 kaže na negativne posledice epidemije COVID-19 na gozdno-lesni sektor v Sloveniji. Posledice se kažejo tako v padcu cen kot tudi v zmanjšanem odkupu in predelavi okroglega lesa. Posledice vpliva novega koronavirusa na slovenski trg okroglega lesa in lesnih proizvodov bomo na Gozdarskem inštitutu Slovenije spremljali še naprej in tako bomo v prihodnjem letu lahko še bolj podrobno ugotavljali posledice te krize na gozdno-lesni sektor ter izvajali natančne primerjave med zelenimi obdobji.